

Många vackra ord men också uppenbara missuppfattningar

BirdLife Sverige har ställt tio centrala frågor till riksdagspartierna. Daniel Bengtsson, fågelskyddsansvarig i BirdLife Sverige, kommenterar svaren.

PARTIERNA KONSTATERAR I enkäten att det krävs större internationella och gemensamma insatser för att rädda den biologiska mångfalden, men dessvärre utgör Sverige i många fall en bromskloss i sådana sammanhang, inte minst genom det stora inflytandet som skogsindustrin har på den politiska arenan. Det är sorgligt att svenska politiker fortsatt håller en hög svansföring på naturvårdsområdet, samtidigt som nödvändiga insatser för natur, klimat och mänsklighet motarbetas så fort det handlar om att det svenska (och finska) skogsbruket måste förändras. Detta blir tydligt i svaren på fråga 10 (den gröna given). Skenheligheten är utbredd, vilket inte minst märks genom att det saknas politisk majoritet för att skydda de sista kvarvarande naturskogarna i Sverige och det unika (fjällnära) tajgaskogsbältet – ”Sveriges Amazonas” – enligt Skogsutredningens förslag.

SJÄLVKLART ÄR DET önskvärt att all naturvård baseras på frivillighet och i samverkan med den fria marknaden. Men tyvärr är det också helt uppenbart att den nuvarande Skogsvårdslagens ”frihet under ansvar” är otillräcklig för att bibehålla de livsviktiga ekosystemen i skogen. Här behövs både ”morot och piska”. Ersättning och bidrag för åtgärder som skapar/återställer värdefull natur, men också en stark och effektiv naturvårdslagstiftning som sätter stopp för motsatsen. Den av EU-kommissionen föreslagna restaureringslagen är just ett sådant nödvändigt och banbrytande verktyg, som Sverige dessvärre försökt att urvattna.

DET FINNS EN uppenbar majoritet för generös ersättning till markägare som inte kan bedriva fullskaligt skogsbruk med hänsyn till förekommande naturvärden.

BirdLife Sverige menar att starka ekonomiska incitament för att öka viljan till naturbevarande är helt avgörande, men då måste ju också politikerna se till att det finns medel för detta, dels från statskassan men är det inte hög tid att även skogsindustrin – eller kanske mer specifikt de individer och företag som gör ekonomisk vinning på den gemensamma naturresurs som skogen utgör – också bidrar? Till exempel genom en fond som kompenserar markägare som anser sig oproportionerligt drabbade.

NATURVÅRDANDE INSATSER MÅSTE ske även utanför skyddade områden. Förvaltning, tillsyn, skötsel och underhåll i avsatta områden behöver definitivt stärkas, men minst lika viktigt är att skogs- och jordbruk är långsiktigt hållbara. Ett flertal partier förefaller mena att allt blir frid och fröjd om vi sparar några få procent av vår natur så att vi kan bedriva monokulturer och maximal produktion på all annan mark. Flera av svaren kan tolkas som att skyddad natur alltid kräver stora skötselinsatser för att bibehålla sina värden. Det må stämma för vissa typer av hävdade gräsmarker, men inte för exempelvis naturskog.

MÅNGA AV SVAREN ANDAS en uppfattning att naturen ska anpassas, skötas eller exploateras på ett sätt som gynnar oss människor och det samhälle vi lever i. Kanske är det så illa att de flesta är så fjärmade från kunskap om ekosystemen att de inte inser hur beroende vi är av att de bibehålls. Av svaren på fråga 5 (om fågeldirektivet) framgår att majoriteten av riksdagspartierna beskyller EU-lagstiftningen (alternativt den svenska implementeringen av densamma) för att ”sätta käppar i hjulet” för fortsatt exploatering av naturvärden.

AV SVAREN PÅ fråga 2 (areal/andel skyddad natur) framgår att många partier är mer intresserade av att presentera en tillfredsställande statistik än att faktiskt se till att bevara naturvärden i den omfattning som forskare kommit fram till är ett måste för att bevara biologisk mångfald. Vi har idag problemet att väldigt mycket av det som redovisas som ”avsatt” skog i praktiken kan kalhuggas inom över-skådlig framtid. Hur kan den då anses vara skyddad, när den inte fyller funktionen att bibehålla långsiktiga ekosystem? Sverige är i dagsläget långt från målet om 30 procent varaktigt skyddad natur.

I EN DEL enkätsvar går en påfallande okunskap att utläsa, som påståendet att ett aktivt skogsbruk enligt ”den svenska modellen” (läs: trakthyggesbruk) skulle vara en förutsättning för bevarande av den hotade biologiska mångfalden i skogen. Med den världsbilden undrar jag hur man tänker sig att alla arter som utvecklats i skogen innan människans inträde kunnat uppstå? Centerpartiet verkar också ha missuppfattat att Artskyddsutredningen skulle ha föreslagit det ”bofinksskydd” som Skogsstyrelsen lanserade som en omfattande ”nyordning” under vintern/våren.

SYNEN PÅ ÅRHUSKONVENTIONEN är en vattendelare. Sverige kritiserar gärna länder som Ungern och Polen för att inte följa de demokratiska regelverken som tillämpas inom EU. Men när det gäller markägares möjligheter att bedriva skogsbruk i strid med naturvårdsdirektiven och svensk lagstiftning är uppenbarligen de borgerliga partierna inte så noga med det demokratiska systemet.

Daniel Bengtsson, fågelskyddsansvarig i BirdLife Sverige

1 En rik natur (biologisk mångfald) anses lika viktigt som att hejda klimatförändringarna. Riksdagen har satt som mål att minska förlusterna av biologisk mångfald. Trots det fortsätter det åt fel håll. Vad vill ni göra för att hejda förlusterna av biologisk mångfald?

MP: Det behövs en mängd kraftfulla åtgärder, förlusten av biologisk mångfald är ett lika allvarligt hot som klimatförändringarna. För skogslandskapet behövs en ny, modern skogsvårdslag som ökar naturhänsynen inom skogsbruket. Det behövs en bred övergång till naturnära, hyggesfria metoder inom skogsbruket och ett rättsligt system som leder till att vi klarar artskyddet och lever upp till EU:s naturvårdsdirektiv. Ett landskapsperspektiv i förvaltningen är helt centralt och måste utvecklas vidare. Det är helt fel väg att gå att avbryta länsstyrelsernas arbete med grön infrastruktur, som C, M, KD och SD nyligen drivit igenom igenom i riksdagen. Kunskaperna om värdefull natur behöver öka, inventeringarna behöver fortsätta. Mer natur behöver skyddas. För andra naturtyper än de skogliga behövs också en mängd åtgärder, t.ex måste ersättningsarna höjas till full kostnadstäckning för att stoppa förlusten av naturbetesmarker, och det behövs en bredare övergång till ekologiska brukningsmetoder i odlingslandskapet.

C: Den globala förlusten av arter, naturtyper och ekosystem är det mest brådskande miljöproblemet i världen idag. För att bryta den negativa utvecklingen och i stället börja bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden krävs ett kraftigt ökat arbete från många aktörer på lokal, regional och inte minst internationella nivå. För Centerpartiet är de som verkar nära naturen en viktig del i att den biologiska mångfalden bevaras. Därför vill vi utveckla metoder och styrmedel som utgår från att enskilda markägare kan och vill vara med i arbetet för biologisk mångfald – och ersätts för den nytta de bidrar till. Ett öppet och rikt odlingslandskap och ett aktivt skogsbruk är en förutsättning för en biologisk mångfald. Att skydda värdefull natur och hotade arter är en viktig uppgift för den internationella miljöpolitiken. Det är extremt viktigt att hålla i och stärka det arbete som sker inom ramen för FN:s konvention för biologisk mångfald. Det krävs större globala insatser för att nå uppsatta mål för den biologiska mångfalden och Centerpartiet vill se att Sverige, EU och andra globala institutioner och organisationer förstärker och växlar upp de insatser som redan görs samt verkar för att kommande regelverk och lagstiftningar har ambitiösa men realistiska mål. Då Sverige har en egen referensnivå för biologisk mångfald blir det i dag omöjligt att följa den svenska utvecklingen gentemot andra länder i EU.

KD: Vi tror på frihet under ansvar. Variation i brukande, frihet att välja brukningssätt och metoder. Gynna småskalighet och innovativa lösningar genom minskad byråkrati. Gör naturvärden till en möjlighet istället för en belastning.

FOTO: ADOBE STOCK

Hur ska förlusterna av biologisk mångfald stoppas?

L: En av de mest allvarliga konsekvenserna av klimatförändringarna är att förutsättningarna för många arter försämras kraftigt när deras livsmiljöer försvinner eller förändras. Det här syns tydligt i Sverige där klimatförändringarna går snabbare än det globala genomsnittet. Det här gör att vi måste börja skydda mer sammanhängande områden så att växter och djur får en chans att röra sig och sprida sig i landskapet. Vi behöver också fortsätta att anpassa jordbruket, skogsbruket och fisket både vad gäller brukningsmetoder och skydd av till exempel kantzoner och ekologiska öar i landskapet. Vi liberaler vill också se fortsatta och ökade satsningar på att återskapa våtmarker. Det har en rad positiva effekter, däribland att stärka landskapets motståndskraft mot torka.

M: Förvaltningen av artrika områden på land och till havs måste skötas bättre. Idag skyddas mycket mark, men underhållet brister vilket ansvariga myndigheter rapporterat. Det gör att de värden – bland annat biologisk mångfald – som finns där riskerat att minska. Vi vill att större fokus läggs på underhåll och skötsel.

S: Sverige är ett miljöland i framkant. I ett starkare samhälle kan vi klara de svenska miljömålen genom investeringar och nya regler som ger minskade utsläpp av växthusgaser, skyddar den biologiska mångfalden, skapar en giftfri miljö och bättre havsmiljö. Förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden är förutsättningen för den biologiska mångfalden. Reningen av vårt avloppsvatten måste bli bättre, utsläpp som leder till övergödning i haven och försurning i sjöar

måste minska och vårt rena dricksvatten måste skyddas.

V: Det behövs att regeringen tar fram en samlad nationell handlingsplan för biologisk mångfald på samma sätt som för klimatet. Det behövs tydligare reglering för att stärka naturvårdshänsynen och ökade statliga anslag för att skydda och restaurera livsmiljöer.

SD: Biologisk mångfald med respekt för miljö och produktion, vi föreslår bl.a. en åkermarksinventering. Ytterst handlar en åkermarksinventering om att skapa beredskap och underlag till miljö- och jordbrukspolitiken för att möjliggöra en medveten och effektiv politik, där alla aspekter av miljö och produktion vägs in. Användning av biologiska bekämpningsmedel kan minska användningen av kemiska bekämpningsmedel, vilket minskar belastningen på miljön. Det är viktigt att noga följa utvecklingen gällande invasiva arter för att se om regler och åtgärder är tillräckliga för att minska spridningen. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, det vill säga skogsbryn, kan ofta erbjuda en biologiskt rik miljö. Vi vill fokusera på; forskning, bevaka EU-regler och stöd samt följa upp de svenska myndigheternas arbete i frågan. Vi är positiva till stöd för etablering av våtmarker. Illegal handel med hotade djur- och växtarter är ett problem för biologisk mångfald. Vi anser att nya metoder måste utredas för att komma åt denna handel. Vi vill inrätta ett centrum för växtförädling i naturvårdens tjänst. Det ska bedriva forskning som är direkt tillämpad för naturvärden och ska kunna ta förädlingsmaterialet ut i användning.

2 Forskare hävdar att 30 procent av all mark och allt vatten måste få ett varaktigt skydd. Detta mål har även FN ställt sig bakom. Sverige är långt från det målet. Anser ni att det är viktigt att 30 procent av Sveriges natur och vatten får ett formellt och varaktigt skydd? Till formellt skydd räknar vi nationalparker, naturreservat, Natura 2000-områden, biotopskydd, samt långsiktiga naturvårdsavtal (minst 50 år).

MP: Ja! Utöver detta vill vi att hela Östersjön ska skyddsklassas tills ekosystemen har återhämtat sig. Sverige har möjlighet att be kommissionen att utföra en sådan åtgärd och bör göra det omedelbart för att avvärja den akuta krisen för Östersjöns ekosystem.

C: Naturvårdsverket använder sig av en egen modell när man rapporterar skydd av mark och skog till EU, vilket är ett problem. Om Sverige skulle använda den modell som till exempel Tyskland använder sig av, den internationella naturvårdsorganisationen IUCN:s modell, så blir det tydligt att Sverige är ett av de länder som skyddar mest mark. Vi ska leva upp till ingångna avtal, men på samma villkor som andra länder. Det som är viktigt för biologisk mångfald i Sverige är inte arealen reservat utan hur vi bevarar, återställer och utvecklar biotoper. Därför vill vi se en mer aktiv politik för biologisk mångfald. Vidare anser vi att alla former av brukandebegränsningar som staten lägger på skogsägare ska ersättas. Vi anser att den privata äganderätten måste respekteras och att staten ska vara mycket återhållsam med att inskränka brukanderätten.

KD: 30 % av naturen bör skyddas, och skyddas redan i Sverige, om man räknar med de kriterier som används för skyddad natur i övriga EU.

L: Ja i princip, men en sådan siffra blir alldeles för trubbig. Det är mycket viktigare att skydda rätt

områden än att nå precis 30 procent. Att fokusera på det strikta skyddet riskerar också att göra att de anpassningar som behövs på de 70 procent av ytan som inte är strikt skyddad glöms bort. Det vore väldigt olyckligt då även små anpassningar i hur vi människor beter oss kan göra stor skillnad.

M: Sverige skyddar redan idag mycket natur, och visar också att det går att kombinera höga naturvärden med brukande inom till exempel skogsbruket. Idag underrapporterar Sverige skyddad natur, vilket Naturvårdsverket visat. Om skydd innebär att all mänsklig verksamhet utesluts kan det tvärtom hota biologisk mångfald och andra viktiga värden. Det bör gå att hitta samexistens mellan brukande och bevarande av naturvärden i fler fall.

S: Miljövården i skogen behöver skyddas samtidigt som jobb och exportinkomster från skogsbruket ska kunna säkras. Den svenska skogen har en unik biologisk mångfald som måste bevaras. Därför vill vi stärka skyddet av värdefulla naturskogar. Kunskaper om miljöhänsyn i skogsbruket kan utvecklas genom information, rådgivning och föreskrifter från myndigheter och resurser måste finnas för att ersätta skogsägare som inte kan bruka skog som ska bevaras. Äganderätten måste dock beaktas och vi vill att frivillighet ska vara grunden för att skydda skog. Det har vi slagit fast i regeringens skogsproposition. De skogsbrukare som väljer att skydda sin skog ska kompenseras ekonomiskt.

V: Ja, vi har även lagt sådant förslag till riksdagen.

SD: Vi anser att riksdagen bör besluta att totalarealen skyddad skog och skog undantagen från skogsbruk i Sverige inte ska ökas. Redan idag är nästan 30 % av all svensk skog undantagen från brukande. Vi vill understryka att restriktioner beträffande brukande av skog utöver vad som är tydligt fastlagt i lag alltid och omgående ska åtföljas av ersättning. Dessutom ska markägaren innan beslut tas ha rätt till överläggning, förenklad rättslig prövning och möjlighet att överklaga beslut.

3 Förutom att vi behöver skydda mer natur, måste en del av den redan skyddade naturen skötas. Hur mycket är ni beredda att avsätta för skydd och vård av den svenska naturen?

MP: Vi vill satsa 5 miljarder per år för skydd av värdefull natur, så att bland annat de stora, världsunika, sammanhängande fjällskogarna kan skyddas, men också annan värdefull natur över hela landet. Därutöver vill vi satsa 3 miljarder per år på olika åtgärder för värdefull natur, som skötsel, restaurering, anläggande av våtmarker, åtgärdsprogram för hotade arter, med mera. Vi vill också satsa 5 miljarder per år för skydd och åtgärder för havsmiljön, som återskapande av kustekosystem, åtgärder mot övergödning och sanering av miljögifter.

C: Centerpartiet ser det som angeläget att sköta och restaurera redan befintliga naturskyddsområden innan nya bildas. Detta då vi ofta ser att de inte uppvisar de naturvärden och ekosystemtjänster som var tänkt, en konsekvens av eftersatt skötsel och underhåll. Vi vill också att naturskyddet bygger på frivillighet och utgår från den lokala markägaren. Som en följd av detta har vi prioriterat mer medel till skötsel av skyddad natur än regeringen och den övriga oppositionen i vår budgetmotion. Det kommer även fortsatt vara starkt prioriterat för Centerpartiet.

KD: Vi står bakom nuvarande regeringsnivå men vi bör inte skydda natur som vi inte har råd att vårda. Därför är det viktigt att verkligen prioritera så att det mest skyddsvärda kan skyddas/vårdas.

L: I vår budgetmotion avsatte vi drygt 2 064 miljoner kronor för 2022 under anslaget "Åtgärder för värdefull natur" (UO23, 1:3).

M: Vi satsar 2,3 miljarder (2 344 035 000 kr) under 2022 enligt vårt förslag till budget. Det är 280 miljoner mer än regeringen satsar under 2022.

S: Vi ber att få återkomma med besked i frågan i ett senare skede. I november 2021 lämnade regeringen den så kallade skogspropositionen till riksdagen, där vi tydliggör hur skogs- och naturvårdspolitiken bättre ska tillämpas. Där föreslår vi att man ska stärka äganderätten, förenkla och tydliggöra för markägare och skogsnäring, och göra skyddet av värdefulla skogar mer effektivt.

V: Vi har inte bestämt nivåer för våra anslag än, men det kommer årligen att behövas minst 4 miljarder för skydd och minst 2 miljarder för vård/skötsel av värdefull natur. Sammantaget vet vi att det kommer att behövas mer än 6 miljarder årligen som vi är beredda att anslå.

SD: Regeringen har undandragit ytterligare mycket stora arealer skogsmark från brukande. Denna snabba utökning av arealen skyddad skog är negativ. Det är ofta ett ineffektivt och dyrt sätt att skydda arter, det begränsar möjligheterna till det brukande av skogen som utgör en basverksamhet för en stor del av Sveriges lantbrukare,

leder till förlorade arbetstillfällen på landsbygden, det minskar volymerna av virke tillgängliga för skogsindustrin, det minskar möjligheterna till successivt ersättande av fossila material och bränslen och det innebär inte sällan begränsning av skogsägares äganderätt i en grad och på sätt som närmar sig övergrepp.

4 De allra flesta av våra fågelarter är i en eller annan mening flyttfåglar och rör sig över nationsgränser. EU:s fågeldirektiv syftar till en gemensam syn inom unionen på hur de olika fågelarterna ska skyddas eller förvaltas. Hur ser ni på fågeldirektivet?

MP: I dagsläget följer inte Sverige EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektivet, det är oerhört angeläget och det brådskar att implementera dessa korrekt både rättsligt och i förvaltningen. I detta ingår att skapa ett fungerande, förebyggande system som garanterar att vi klarar både naturvårdsdirektiven och internationella åtaganden för bevarande av biologisk mångfald. Kontinuerlig ekologisk funktionalitet är centralt och måste kunna upprätthållas. Det går alltså inte att komma undan skyddsnivån av fåglars livsmiljöer bara för att fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet separeras som S-regeringen under våren gått fram med, efter högljudna påtryckningar från skogsindustrins intressen. EU-domstolen betonar att även fåglars livsmiljöer ska skyddas. Sverige måste ta hänsyn till nationellt fridlysta arter, vid exempelvis skogsbruk, annars kan man inte tala om ett fungerande artskydd. EU-domstolen har heller inte sagt något om att varje fågel ska omfattas av ett individskydd, ett "bofinksskydd", tvärtom mot vad som felaktigt påstås i den svenska debatten.

C: Centerpartiet ser positivt på ett EU-gemensamt fågeldirektiv som syftar till att skydda de olika fågelarterna. Sverige har dock inte bara infört EU:s krav gällande fågeldirektiv, utan överimplementerat direktivet, vilket gör det svårt för våra brukare att bedriva jord- och skogsbruk. EU-domstolen har konstaterat att det svenska regelverket för skyddet av fåglar redan är strängare än vad EU kräver. Myndigheter har tolkat artskyddet som ett individskydd vilket innebär att den svenska tolkningen är både felaktig och betydligt mer omfattande. Centerpartiet vill därför att den svenska tolkningen av EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv ses över och ändras. Inom skogsbruket sker idag markintrång som lämnar markägare otroligt maktlösa. Den svenska tolkningen av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet samlas i artskyddsförordningen, vilket ger myndigheter rätt att lägga restriktioner på marken utan ersättning till markägaren. Detta får ekonomiska konsekvenser för markägaren som inte längre kan bruka sin mark. Tvingande avsättning av skogsmark som begränsar äganderätten bör inte vara tillåtet i de fall då ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället och därför vill Centerpartiet att vid markintrång som begränsar äganderätten och ett produktionsinriktat

skogsbruk ska utfalla ekonomisk ersättning till markägaren. Vi vill också att det görs en omfattande översyn av olika typer av ersättningsformer för att markägaren enkelt och effektivt ska kunna få ersättning.

KD: Fågeldirektivet är i många avseenden bra, men den svenska överimplementeringen av direktivet leder till många problem och en ineffektiv naturvård.

L: Vi är positiva till fågeldirektivet och anser att det fungerar bra. Det som har fungerat sämre är den svenska implementeringen av EU-regelverket. Här föreslår dock vår tidigare talesperson i miljöfrågor Lars Tysklind en rad förbättringar i sin utredning "Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar" (SOU 2021:51). Det blir en viktig uppgift för den liberala borgerliga regeringen efter valet att ta hand om utredningens förslag och lägga fram dem för beslut i riksdagen.

M: Vi menar att det finns skäl att reglera detta på EU-nivå, men att direktivet implementerats på ett felaktigt sätt i den svenska artskyddslagstiftningen vilket inneburit ett onödigt strikt skydd för samtliga fågelindivider. Direktivet behöver också ses över vad gäller till exempel skarven, som idag orsakar stora problem.

S: EU-reglerna om artskydd har skapat oro och osäkerhet bland aktörer som arbetar med skogen. Det handlar om vad som ska räknas som tillräcklig hänsyn i samband med skogsbruk. Regeringen har därför beslutat om begränsningar i bland annat förbudet att störa fåglar. Syftet med ändringarna är att skapa ökad tydlighet och förutsägbarehet för markägare.

V: Vi ser positivt på Fågeldirektivet som har stärkt naturvårdsarbetet. Vi var för att det infördes och har inte ändrat ståndpunkt.

SD: Som en följd av EU-domstolens tolkningar, har EU:s Art- och habitatdirektiv samt Fågeldirektiv lett till orimliga inskränkningar av medlemslänernas skogsbruk. Sverige måste agera kraftfullt och i samverkan med andra länder för att ändra skrivningarna i direktiven och för att de tillhörande artistorna ska kunna uppdateras efter hur arterna utvecklas.

För många flyttfåglar, som göken, har EU:S fågeldirektiv gett ett bra skydd.

5 Under 2020 slutfördes en utredning gällande Artskyddsförordningen. Syftet var bland annat att säkerställa att regelverket är rättssäkert och effektivt. Vill ni att huvuddragen i artskyddsutredningen genomförs? Motivera gärna ert svar.

MP: Ja, hela artskyddsutredningen behöver beredas samlat, det var fel väg att gå av regeringen att gå fram med ett enskilt förslag ur utredningen som man gjorde i våras. Artskyddsutredningen skulle sammantaget stärka artskyddet väsentligt och bidra oerhört positivt till naturvärden. Många av förslagen behöver också genomföras för att svensk lagstiftning inte ska vara i konflikt med EU-rätten.

C: Centerpartiets ingång i Januariavtalet med artskyddspunkten var att skogsägare skulle få ersättning om man ålades nekad avverkning p.g.a. artskydd. Artskyddsutredningen innehåller en del bra förslag men den innehåller också många olyckliga förslag. När det gäller den mycket olyckliga tolkningen av artskyddet gällande fåglar där det sägs att varje individ av alla fåglar och deras livsmiljöer ska skyddas måste det till snabba politiska beslut som ändrar på detta.

KD: Det finns bra förslag i utredningen som bör genomföras, men den löser inte alla artskyddsförordningens problem. Dessa frågor måste därför hanteras separat.

L: Ja. Utredningen är både gedigen och omfattande. Den innehåller en lång rad förbättringar som genast kan implementeras. Att bearbeta förslagen och lägga fram dem för riksdagen blir en viktig uppgift för den liberala borgerliga regeringen efter valet.

M: Nej, vi menar att utredningen som helhet inte levde upp till ambitionen att skapa mer rättssäkra regler för artskydd, öka förutsägbareheten och tydliggöra när markägare kan få ersättning. Det riskerar att minska snarare än öka markägares incitament att främja biologisk mångfald.

S: Ska artskyddsförordningen tillämpas bokstavligen får det orimliga konsekvenser för skogsbruket. Sverige är ett skogsland och skogen är ryggraden till mycket i vårt samhälle, både ekonomin och klimatomställningen. Vi vill ta ansvar för att fortsatt skydda de arter som behöver skydd, men inte i onödan sätta krokben för alla de svenskar som arbetar i och brukar skogen. Regeringen har därför beslutat om ändringar i artskyddsförordningen som innebär att störningar som saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta populationen av en fågelart på en tillfredsställande nivå inte omfattas av förbudet. Vidare har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen fått i uppdrag av Regeringen att ta fram vägledning och strategier för hur skogsbruk ska kunna fortsätta bedrivas med hänsyn till både verksamhetens ekonomi och till det lagstiftade kravet på naturskydd. Det ska undanröja den osäkerhet som finns kring

vilka krav och vilken lagstiftning som ska gälla för markägare.

V: Ja. Vi är för huvuddragen i utredningen och är beredda att införa dessa.

SD: Nej, se svaret ovan.

6 "Frihet under ansvar" är en portalparagraf i den svenska skogslagstiftningen. Från skogsbrukets sida hävdas också att en mångfald av ägare ger en mångfald i brukande. Samtidigt visar statistik (Sveriges Natur) att 90 procent av alla avverkningsmarker görs av privata skogsägares marker görs av några få stora entreprenörer. Detta innebär snarare en likriktning i brukandet. Ekonomisk press på entreprenörerna innebär dessutom att man ofta missar att ta de naturvårdshänsyn som krävs. Bör skogsvårdslagen skärpas eller vill ni tvärtom se en ännu större frihet för skogsägare, med mindre tvingande regler när det gäller brukandet?

MP: Vi vill skärpa skogsvårdslagen så att den leder till ökad naturhänsyn inom skogsbruket. Skogsvårdslagen bör också inkluderas i Miljöbalken. Dagens dominerande skogsbruksmodell är huvudorsaken till artkrisen i skogen, vi behöver alltså inte mer av samma sak. Men det behövs även mer rådgivning och kunskapsstöd till skogsägarna, och incitament och stöd för mer naturnära, hyggesfria metoder.

C: Ägande, ansvar och befogenheter går hand i hand. Det man äger förvaltar och vårdar man också. För Centerpartiet är äganderätten en grundmurad rättighet och en vägledande princip. Därför anser vi att den svenska skogen även fortsatt bör vårdas och brukas enligt principen frihet under ansvar. Vi tror att det är möjligt att verka för skogsnäringens utveckling samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. Skogen är oerhört viktig för svensk ekonomi, jobben på landsbygden och produktion av förnybar energi vilket idag är centralt för att möta klimathoten. Därför är det viktigt att skogsnäringen får rätt förutsättningar framöver.

KD: Vi delar inte bakgrunden till frågeställningen. Skogen formas inte bara av slutavverkningens utformning, utan även av avverkningsstorlek, när/om skog slutavverkas, förnyring, gallring och röjning liksom specifika mål för enskilda bestånd. En större frihet i dessa frågor ger en större mångfald. Tvingande regler kan också vara hämmande för viljan att utveckla naturvärden och skötselmodeller. Skogsvårdslagens två pelare naturvård och produktion bör ges samma tyngd.

L: Regeringen har under åtta år konsekvent beskrivit skogsägarna som ett problem och anklagat

Borde skogsvårdslagen skärpas?

dem för att motarbeta skogens miljömål. Det här har lett till en djup polarisering i debatten om skogen där parterna misstror varandra. Faktum är att vi inte kommer att nå miljömålen utan aktiva och engagerade skogsägare. Förtroendet måste därför återupprättas så att vi kan gå framåt. Den liberala skogspolitiken bygger på frivillighet och på att ingen ska förlora ekonomiskt på att ta hand om sin skog så att ekosystemen fungerar. Vi behöver göra förändringar i hur vi brukar och framförallt avverkar skog, men även detta kräver ett engagemang från skogsägarna. Liberalerna vill se ett mer småskaligt och lokalt ägande av skogen så att skogen i högre utsträckning ägs av människor som bor nära skogsskiftena. Vi har föreslagit att Sveaskogs markförsäljningsprogram ska förlängas och utökas.

M: Vi menar att Sveriges skogsägare idag lyckas med att kombinera hög produktion med höga naturvärden. Vi vill bevara den modell som fungerat väl hittills, och vill därför inte se en skärpning av skogsvårdslagen.

S: Vi behöver ett aktivt brukande av skogen, för att kunna ställa om samhället och skapa jobb på landsbygden. Vi behöver samtidigt bevara skyddsvärd skog, för att kunna säkerställa viktiga miljövärden. Därför anser vi att kunskapen om miljöhänsyn i skogsbruket kan utvecklas genom myndigheternas information, rådgivning och föreskrifter. Det är viktigt att detaljreglering av brukandemetoder och annat beslutas på gedigna vetenskapliga underlag, och inom ramen för en helhet.

V: Vi vill skärpa lagstiftningen. Det bästa vore om lagstiftningen inarbetades under miljöbalken för att stärka miljöhänsynen. Det behöver även införas sanktionsavgifter för bristande miljöhänsyn. Det skulle även gynna de skogsägare som tar miljöhänsyn.

SD: Den svenska modellen för skogsskötsel bygger på att det på samma marker bedrivs både skogsbruk och naturvård, denna ordning vill vi värna.

7 Under mer än 50 år har kalhyggesbruket varit helt dominerande. Det finns alternativ i form av hyggesfri drift. Dessa alternativ skyddar bättre den biologiska mångfalden, och andra ekosystemtjänster, men de svarar idag för endast en liten del av de svenska avverkningsmarkerna. Hur ska vi öka andelen hyggesfri drift?

MP: Det behövs en mängd åtgärder, och det behövs aktiva styrmedel från statens sida som visar på riktning och ambitionsnivå. Det bör införas ett statligt omställningsstöd till de markägare som vill satsa på hyggesfritt skogsbruk, och ökad informationsspridning och rådgivning om hyggesfritt skogsbruk. Staten bör anta etappmål för hyggesfritt skogsbruk och innovationsarbete och affärsmodeller för hyggesfritt skogsbruk kopplat till skogsnäringen bör utvecklas.

C: Centerpartiet har i skogspropositionen förhandlat fram att myndigheterna ska bedriva kunskapsförmedling kring hyggesfritt skogsbruk, hållbar tillväxt m.m. På så sätt kan fler få kunskap om dessa metoder. De skogsägare som vill ägna sig åt hyggesfritt skogsbruk ska kunna göra det. I äganderätten så ingår rätten att bruka sin egendom inom de ramar som lagen medger.

KD: Skogsägarna måste själva få välja metod. I områden med särskilda värden kan, istället för reservatsbildning, avtal tecknas med skogsägare för en anpassad skogsskötsel.

L: Vi behöver dels fortsätta utveckla skogsbruksmetoder och hyggesmetoder. Kunskapen om de metoder som finns behöver också spridas. Vi behöver också arbeta strategiskt för att öka förädlingsvärdet av det virke som tas ur skogen. Det är inte den avvergade volymen virke som ska maximeras, det är det värde virket från skogen skapar som (ur ett ekonomiskt perspektiv) är det viktiga.

M: Vi vill inte detaljstyra hur skogsbruket i Sverige ska bedrivas. Hyggenas storlek har minskat över tid, vilket är ett resultat av att Sveriges skogsägare brukar sin mark ansvarsfullt och med stor naturhänsyn. En risk med hyggesfritt är att antalet avverkningsmarker ökar med mer transporter som följd. Om kostnaderna ökar minskar även skogsbrukets möjligheter att bidra till klimatomställningen genom att ersätta fossila material med alternativ från skogen.

S: Under våren har riksdagen röstat igenom regeringens skogsproposition som innebär att frivilligt formellt skydd nu kommer vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Det innebär att vi kan skapa tillväxt i skogsbruket samtidigt som vi tar ett fortsatt stort miljöansvar. Förändringen innebär stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och mer naturvård i skogen. Det finns insatser för biologisk mångfald, för att göra arbetet i våra skogar mer effektivt, en stor del handlar om råd-

givning om såväl ökad hållbar tillväxt, miljöhänsyn och alternativa brukningsmetoder.

V: Vi har i vårt budgetförslag för 2022 föreslagit satsning på 50 miljoner i omställningsstöd till skogsägare som ställer om sitt trakthyggesbruk till kalhyggesfritt skogsbruk. Vi har även föreslagit att en nationell målsättning för ökad areal kalhyggesfritt skogsbruk antas.

SD: Att hävda att kontinuitetsskogsbruk över hela Sveriges skogsareal skulle kunna ersätta trakthyggesbruk med ens tillnärmelsevis bibehållen avverkning, tillväxt och lönsamhet saknar vetenskaplig underbyggnad. Typiskt för kontinuitetsskogsbruk i svensk barrskog har varit att det lett till att granen gynnas på bekostnad av andra trädslag och att de grövsta träden systematiskt avverkats.

8 Det statligt ägda bolaget Sveaskog hamnar ofta i rampluset för att bolaget anses bedriva ett skogsbruk med otillräckliga hänsyn. Anser ni att staten bör förändra styrningen av bolaget så att det i stället blir föregångare när det gäller att skydda och restaurera naturvärden?

MP: Ja, den statligt ägda skogen måste vara ett verkligt föredöme när det gäller naturhänsyn, hållbart brukande, skydd och att återskapa naturvärden. Statens direktiv och ägarstyrning måste förändras. Sveaskog ska vara ett lärande exempel för resten av samhället på hur naturnära, hyggesfria metoder, miljöhänsyn och ett aktivt arbete mot miljömålen tillämpas i praktiken. Skyddsvärda skogar ska inte avverkas, motståndskraftiga skogsekosystem ska vara utgångspunkten.

C: Centerpartiet tycker att statligt ägda bolag ska vara föredömen inom sin bransch på miljö och klimatområdet och arbeta för att nå de av riksdagen beslutade nationella miljö och klimatområden. Samtidigt anser Centerpartiet att Sveaskog ska kunna bedriva sin verksamhet på affärsmässiga

Trakthyggesbruk har varit det dominerande sättet att avverka skog på under de senaste decennierna.

grunder eftersom de också agerar på en marknad med marknadsmässiga villkor. I de fall det ska finnas andra syften och målsättningar med statens markinnehav, exempelvis när man vill använda markinnehavet i första hand för naturändamål, är det bättre att det ansvaret hanteras genom våra myndigheter.

KD: I den mån ytterligare avsättningar krävs bör man beakta om Sveaskogsmarker kan användas i första hand. Vi driver sedan tidigare att Sveaskog ska sälja mer skog till privata skogsägare. Det ökar mångfalden.

L: Sveaskog ska vara ett föredöme. I den mån det kräver förändringar i styrningen av bolaget för att det ska bli så så är vi liberaler öppna för det.

M: Vi menar att Sveaskog ska sköta sina skogar på ett ansvarsfullt sätt, och att det går att kombinera med fortsatt aktivt brukande av skogen. Vi ser dock gärna ett breddat skogsbruk, och har därför föreslagit att delar av statliga Sveaskogs skogsinnehav ska säljas så att fler kan äga och bruka skog.

S: Skogspolitiken bygger på två jämställda mål: miljömålet och produktionsmålet. Likväl som skydd och miljöhänsyn ska öka är en ökad produktion av skoglig råvara viktigt i omställningen till ett biobaserat samhälle. Sveaskog har en viktig roll att spela och ska vara ett föredöme. Statens ägarpolicy slår fast att de statliga bolagen ska ha minskad klimat- och miljöpåverkan för att nå de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen, vilket innefattar målet Levande skogar. Sveaskogs avkastningsmål är satta med utgångspunkt i att bolaget ska vara ett föredöme inom hållbarhet och att bolaget har 20 procent avsättning till naturvård.

V: Ja. All statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål.

SD: Vi anser att Sveaskog ska bruka och sköta sina skogar väl och att nya skogsbruksmetoder ska utvecklas på delar av innehavet. Vi motsätter oss att staten säljer ut Sveaskog.

FOTO: ADOBE STOCK

9 Talerätten för organisationer och enskilda i miljöfrågor regleras av Århuskonventionen och är fastställd i svensk lag sedan början av 2000-talet. Under året har denna rätt ifrågasatts från politiskt håll. Hur ser ni på denna talerätt?

MP: Det beslut C, M, SD och KD nu drivit igenom i riksdagen riskerar att allvarligt försvaga talerätten och Århuskonventionen i grunden, det är oerhört allvarligt och riskerar att påverka alla länder under konventionen. Århuskonventionen och organisationers och enskildas talerätt i miljöfrågor ska vara en självklarhet i ett öppet, demokratiskt och upplyst samhälle, och måste på alla sätt försvaras. Demokratiskt deltagande i beslutsprocesser om miljöfrågor är långt ifrån självklart i stora delar av världen, och miljöaktivister förföljs och dödas. Sverige har ett ansvar att vara ett internationellt föredöme i dessa frågor. Århuskonventionen är i sig en demokratisk seger, Sverige ska inte bidra till att backa tillbaka det arbetet.

C: Vi anser att den svenska implementeringen av Århuskonventionen är alltför långtgående, och vi har också verkat för att tolkningen av den inte ska vidgas inom EU. Konventionen är till för att det ska finnas en rättslig möjlighet att stoppa storskalig miljöförstöring, inte för att stoppa enskilda skyddsaktsbeslut eller avverkningsanmälningar.

KD: Talerätten bör tillämpas så som ursprungstanken var i Århuskonventionen, dvs att talerätten gäller anläggningar med betydande miljöpåverkan och för "berörd allmänhet" inte "allmänheten" i generella termer. Det bör inte vara möjligt för enskilda föreningar att utan kostnad tvinga enskilda skogsägare till domstol där man på egen bekostnad ska tvingas försvara sin rätt att bruka sin mark.

L: Talerätten som enskilda och organisationer har enligt Århuskonventionen är viktig och den kommer Liberalerna att försvara. Talerätten är dock ottydligt implementerad i den svenska lagstiftningen vilket har gjort att praxis i stor utsträckning styr vem som har talerätt och när. Det här behöver förtydligas både för att garantera talerätten men också för att göra rättsprocesserna effektivare och mer förutsägbara.

M: I dagsläget finns det problem med hur talerätten har kommit att användas, när aktörer har satt i system att till exempel överklaga avverkningsbeslut. Det urholkar myndigheternas legitimitet och gör att den enskilda allt mindre kan lita på besluten. Fler och fler frågor avgörs genom kostsamma domstolsprocesser, vilket skapar osäkerhet och ökar kostnaderna i de gröna näringarna. Vi vill därför att genomföra en översyn till exempel genom att tydligare definiera vilken typ och storlek av organisationer som skall ha talerätt.

S: Vi anser att Århusförordningens talerättsregler är väl avvägda och vi avser inte driva på för en förändring av dessa.

FOTO: ADOBE STOCK

V: Århuskonventionen är oerhört värdefull för allmänhetens tillgång till information och deltagande i beslut. Vi är mycket oroad av initiativ som tagits av borgerliga partier och SD att minska allmänhetens och miljöorganisationers möjligheter att påverka miljöbeslut. Det riskerar att försvaga både miljön och demokratin.

SD: Vi anser att miljöorganisationers talerätt ska begränsas. Talerätten borde rimligen ge större inflytande för exempelvis berörd landsbygdsbefolkning och lokala föreningar, näringar och byalag. Det finns för övrigt exempel på hur miljöorganisationer får bidrag för att aktivt motverka myndighetsbeslut. Detta menar vi är en orimlig ordning.

10 Den gröna given är EU:s färdplan för klimat- och miljörelaterade utmaningar. År 2050 ska EU vara klimatneutralt, alltså inte släppa ut mer växthusgaser än som tas upp. Men redan år 2030 måste växthusgasutsläppen ha minskat med minst 55 procent (jämfört med året 1990). De här målen är fastställda i en klimatlag som är juridiskt bindande för alla medlemsländer. Hur ser ni på Den gröna given och hur den ska implementeras?

MP: Vi är mycket positiva till EU:s arbete med den gröna given och välkomnar den starkt. EU:s klimatarbete och klimatlagen måste få påverka alla samhällssektorer och branscher, även skogsbruket. Miljöpartiet har drivit på för högre ambitionsnivåer för klimatlagen och för de olika strategierna inom den gröna given, men bara det faktum att EU är så pådrivande i detta arbete är oerhört välkommet och nödvändigt.

C: En av Centerpartiets viktigaste frågor inom EU-samarbetet är arbetet med att minska utsläppen och bromsa klimatförändringarna. Den gröna given har potential att bidra till en omställning mot ett mer klimatsmart, resurs- och energieffektivt EU där utsläppen är frikopplade från den ekonomiska tillväxten. I juli 2021 presenterade kommissionen ett stort klimatpaket som ska se till att EU:s samlade utsläpp till 2030 minskar med minst 55 procent. Centerpartiet har varit drivande för högre ambitioner, om minst 65 procents utsläppsminskning till 2030. Vi vill att alla länder likvärdigt ska bidra till måluppfyllnad och vill därför se bindande nationella klimat- och energimål för EU:s medlemsländer. Det behövs skarpa ekonomiska sanktioner så att länderna tar målen på allvar och kännbara konsekvenser för ett EU-land som inte uppfyller målen att göra det lättare att investera i den gröna omställningen än att låta bli. Lagstiftningen ska säkerställa att EU uppfyller sina åtaganden i Parisavtalet och Agenda 2030, så att varje enskilt medlemsland når klimatneutralitet senast 2050, och vi har ambitionen att uppnå netto noll-utsläpp till 2040 på både svensk och europeisk nivå. Samtidigt är vi kritiska till delar av klimatpaketet. Skogsstrategin innehåller exem-

Vad kan EU:s gröna giv innebära för natur och miljö?

pelvis detaljstyrning och felaktigheter som kan vara skadligt både för klimatarbetet och svensk skogsnäring.

KD: Den gröna given kan i många avseenden innebära ett bra ramverk, men många av de sätt som föreslagits för att genomföra given är mycket problematiska och ibland kontraproduktiva, inte minst inom skogsbruket.

L: Liberalerna hade velat se 65 procent minskning till 2030. Men vi är glada att det gick att enas om 55 procent. Det lagstiftningspaket som nu läggs fram för att nå målen är ambitiöst och ser ut att kunna räcka till. Det som framförallt bekymrar oss är den brutala energipolitik kommissionen driver, där inget är heligt när den väderberoende energiproduktionen ska byggas ut i stor skala. Liberalerna accepterar kärnkraften som en del av energisystemet vilket gör att vi med vår politik kan ställa om till ett klimatneutralt energisystem mycket mer skonsamt. Vår politik ger utrymme för att också ta andra hänsyn. Vi är stora vänner av förnybar energi, men vi blir inte tvingade att dämna varje bäck, bygga vindkraftverk vid varje röd stuga eller plundra skogen på biomassa. Med kärnkraft i mixen går ekvationen att få ihop ändå. Vi har dock fått EU-nämnden uppmärksam på den här frågan och skickat med regeringen att diskutera det här vid förhandlingarna i Bryssel. Regeringen hade dock gärna kunnat få vara mer engagerad i frågan.

M: Vi ser positivt på att EU skärper sin klimatpolitik. Det är bättre att 27 medlemsstater gör gemensam sak för att nå klimatmålen än att varje land agerar ensamt. EU har dessutom stora möjligheter att påverka resten av världen i rätt riktning. Samtidigt ser vi problem med flera av förslagen, eftersom de minskar möjligheterna för

skogsbruket att bidra till klimatomställningen. Det är olyckligt i en situation där vi behöver mer fossilfria material och energislag, och där skogen kan bidra med detta.

S: Vi välkomnar den europeiska gröna given och att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt under den nya kommissionens mandatperiod. Klimatomställningen innebär en möjlighet att stärka EU:s konkurrenskraft och välfärd. En klimatlag på EU-nivå ska lägga fast ett långsiktigt utsläppsmål om netto-nollutsläpp till senast 2050 samt vägledande principer för att nå detta mål.

V: Gröna given är ett bra initiativ men brister i åtgärder och har för låg målsättning. Klimatutsläppen måste ned med 70 procent till 2030. Det krävs kraftigt ökade investeringar i hållbara transporter, elförsörjning och klimatsmarta bostäder. För att Sverige ska kunna bli det första fossilfria välfärdslandet vill vi satsa 700 miljarder i klimatinvesteringar den kommande tioårsperioden genom ett 10-årigt moratorium för dagens överskottsmål i den offentliga budgeten. Skogs- och jordbrukspolitiken måste regleras för stärkt miljö- och klimathänsyn och statligt stöd utformas med denna inriktning.

SD: EU:s klimat- och miljöpolitik blir allt mer omfattande och påverkar i betydande omfattning Sveriges möjligheter till nationella åtgärder. De svenska klimatmålen bör anpassas till den klimatlagstiftning som finns på EU-nivå för att inte kraven på andra länder ska bli lägre som en konsekvens av att vi gör mer än nödvändigt på bekostnad av vår levnadsstandard och konkurrenskraft. Sveriges linje vid förhandlingar i EU och på global nivå måste vara att de nationer som släpper ut mest också ska ha de största åtagandena att minska sina utsläpp när det kommer till fördelordelningen inom EU och globalt.

Tubkikarpaket

FÖR ALLA PLÅNBÖCKER

ACUTER
ST 20-60x80
5 195:- 7-929:-

VANGUARD
Endeavour
XF 20-60x80 A
7 995:- 10-990:-

DELTA OPTICAL
Titanium ED
65 II 15-45x65
8 995:- 10-390:-

VANGUARD
Endeavor HD
20-60x82
9 995:- 12-990:-

ATHLON
Ares Gen 2
20-60x85 UHD
11 995:- 16-990:-

PUMORI
20-60x82 ED
14 995:- 20-285:-

KOWA
TSN-553
15-45x55
23 385:- 28-385:-

SWAROVSKI
ATS 25-50x65 HD
27 395:- 32-395:-

ZEISS
Conquest Gavia
HD 30-60x85
27 495:- 31-295:-

KOWA
TSN-883 Prominar
25-60x88
32 995:- 38-970:-

SWAROVSKI
ATX 25-60x85
42 985:- 47-985:-

ZEISS
Victory Harpia
23-70x95 Vinklad
48 995:- 51-495:-

ASTRO

WELCOME TO OUR PASSION

0511-79 81 00

info@astrosweden.se

www.astrosweden.se

Axvallagatan 16, 532 37 Skara